

براہوئی مقالہ نگاری اسے جاچ اس

عابدہ بلوچ

اسٹنٹ پروفیسر شعبہ براہوئی جامعہ بلوچستان کوئٹہ

محبوب شاہ

ایم فل سکالر، جامعہ بلوچستان کوئٹہ

Abstract

An essay is a short academic composition. The word “essay” is derived from a French word “essai” or “essayer,” which mean “trail.” In composition, however, an essay is a piece of non-fiction writing that talks or discusses a specific topic. Presently, essay is part of every degree program. An essay is a specific discussion or debate on a topic from a specific point of view. Everyone discusses the topic from his own specific angle. Readers not only get a glimpse of what the other aspect of the topic is, they also come to know about the tone and voice of the writers to decide whether he has achieved a certain level of capability in writing. in this paper Brahui essay writing and its evaluation has been discussed in brief.

Key words: academic composition, essay, non-fiction

انسان اشرف الخلوقات پاٹنگ انتہے کے اعقل شعورنا خواجه اواحاسات آتا ترجمانی کن زبان آن کمک الیک لفظ آتا خوارتیاں نشرا تا وخت اس نظم آتا کندی خلیک ہرا وخت کے داخرا ک کندی جوڑ مریرہ تو دا کندی تیان غزل او قصیدہ، مثنوی وخت افسانہ او ناول وخت اس ڈرامہ او داستان یا مقالہ نارنگ اٹ دو بریرہ۔

چاہندرائی

مقالات ادب نا اسے سنجیدہ او صنف اسے داٹی ٹھوں علمی و فلسفیانہ ویل آتے درشان کنگ داڑان زبان شون ہنگ کن جھلوکمک اس دو بریک مقالہ ٹی سرجم تحقیق و خواستہ کاریم کروئی تمک داٹی علمی راشنگی کے جائی بے خلیس آن وزیبا ور آسیٹی تالان کروئی تمک نوشته کارتینا و فکر اونھیاں ۽ اسے جھلوسونج او چاہندراء پک وڑاٹ بیان کیک۔

سید محمد حسین نا پانگے مقالہ ادب نا ہمو صنف ۽ ہر اٹی سنجیدگی علمیت چاہندرائی و کڑمب انگ ۽ پارہ مقالہ نگار اسے سرحال اسے آ چاہندرائی و سنجیدگی ٹی شرہ کیک دا شرہ صاف و پاک مریک دانا تیز روشنائی تزوک آپہلو آن اُست خواہی نا نوشتن ہر بش آک دو بریرہ مقالہ نگار کاریم اسے اُستاد اسے نا وڑاٹ درس و تدریس ۽ او حکیم او عالم آتا وڑاٹ سنجیدہ او ہبیت کیک۔ (محمد حسین سید)

ادبی دنیا ٹی ہر صنف آنا اسے معنی مریک ہندن مقالہ نامعنی ہبیت و گپ کنگ ۽ مقالہ ٹی اسے سرحال آسیا علمی پٹ و پول کنگ ہمو سرحال آ تقدید کنگ نوشته کرو کا ہبیت آ کے مقالہ پارہ مقالہ ٹی نوشته سرحال نا جاچ ۽ عالمانہ وڑاٹ الوئی تمک اوڑا تقدید کنگ مقالہ ٹی نمشنا نک ۽ کڑمی سرحال نا جاچ ۽ الینگک مضمون او مقالہ اسے وڑ مریرہ و لے داتی ٹی اسے چنکو فرق اسے مضمون گونڈ او مقالہ مرغنا مریک ادبی وڑاٹ ہر نشوتوک تینا طبیعت نا وڑو ڈول آٹ مقالہ نوشته کیک ہر نوشته کرو کا نا انداز ۽ بیان جتا مریک۔ (سرپرہ، 1981)

ہندن علمی ویل آتے غیر شخصی وڑاٹ بیان کنگ ۽ مقالہ نگاری پارہ و لے داڑکن دا لمی ۽ داٹی شخصی و داخلی عنصر آک آوار مفس داک گیشتری غیر دلچسپ وڑاٹ مریرہ و لے اینو پکہ نا جدید دوراٹ مقالہ غاتی ٹی ادبی چس ہم آوار ۽۔

اُردو ادب نا اسے جھلوپن اس حفیظ صدیقی تینا کتاب کشاف تقدیدی اصطلاحات آٹ نوشته کریسہ پاک مقالہ ہموجامع آنثری مضمون ۽ پارہ ہر اٹ اسے چین او سرحال اسے آ عالمانہ وڑاٹ تحقیق و تقدید

مرے۔ (صدیقی، 1985)

مقالہ ٹی نمشتا نک استار آمبار خنگ مقالہ نویس تینا خیالات آتے ہندن تالان کیک کہ الفاظ آتا موضوع مناسب ترتیب توں اوارڈ اتی نقطہ نظر نادرشان کنگ توں اونا شخصیت نازیبائی نامعلوم مرے داڑان واقعات و موضوع ناجوانیک مرآن پاش خنگرہ او نابیان آن جوزہ نابائی و احساس ناخلوص بنوک اونوک ۽ دو بریک مقالہ ٹی شعوری کشت آن نہ زیبائی و دی منگ چانک نہ دلست خواہی نہ نیکی داہر مُست آگڑاک مقالہ ٹی تیپٹ آوار تمسره کیره ولے شرط دادے کہ او نا جوزہ ٹی اونا تحریک اٹ ایمانداری اونگلی اوار مرے مقالہ نازیبائی موضوع او مقصد آن چانگ مگاگہ مقصد ۽ اونگ تو زبان نا مُسے وڑاو۔

آل احمد سرور نا خیال انا مطابق ہندامسہ وڑ دا وڑ اٹی او اولیکو ہیبت کنگ نازبان ہرانا سیدھا سادہ او او کاروباری او مقصد اسے مرے ارنگیکو سائنس یا علوم نازبان ہرانا مقصد معلومات سرکنگ مسٹنگیکو ادبی آ زبان ہرانا مقصد مزاح اونخوٹی نادری یہ اٹ متاثر کنگ او لیکو ہروڑاٹ اسٹائل ناسوال زیاہ اہم اف مگر ادبی وڑاٹ زبان اٹ مقالہ نا ادبی منگ لازمی ۽ ہراڑان مقالہ پین زیبام ریک۔ (سرور، 1975) مقالہ نوشته کنگ ناونخت آ بندغ بنیادوی حیثیت جوزہ نامریک جوزہ غان پر انگابندغ آتا ثواب اٹ پنی مریرہ ہندن مقالہ ٹی مون آبروکا بندغ آک گیشتری پنی وجہ باتی مریرہ اسے مقالہ سے ناونشت اٹ جوانی ہمو وخت اسکا خنگ وخت اس کہ او سر حال توں تیپٹ ہروڑاٹ گندوک مرے اگہ نوشتہ کار تینا جوزہ غاتے تینا زبان او قلم اٹ سخت تورے گڑا مقالہ او سر حال ہر تو ماک زیبا او چین خنگرہ مقالہ ہمو وخت آہر بندغ ۽ دوست بریک ہرا وخت مقالہ جوزہ غاتا گمب اٹ ڈب الینگ آن چینے او مدام سر حال ۽ ذہن اٹ تختے۔ (شاہ، 2017)

ادب نابولی ٹی شعوری آ وڑاٹ تینا زبان ۽ استعمال کنگ نا عمل لازمی ۽ نوشت نابولی نابداو ۽ اسے حد اسکان مصنوعی آلفاظ ٹی شعوری پہلو ۽ نظرن ٻنگ مفک انتخے کہ او نا شعور نا ارتقا ٹی زندنا ہروڑا نا چک

او تاڑ آک بریره هند اخاطران چین آنوشت بے پانگ آن جوان خنگک مگراونا پدان صد آتا سال
مُست انا سوچ فکر ذهن انا خوشبو اسے بندغ اسے نامخت ناکل ۽ جوزه غاتے صوب انا روشنائی آمبار
تالان کیک۔

مڻن پارینے خوش مزاجی ناخواست آک دادوکه إسٽائل سرحال تون آوارشیف ٻُڙا مرے مقاله نا
باور ٻند اوی ہیت سرحال اسے پنی او مقاله نویس اس جوڙ منگ کن الٽي ۽ که سرحال فطرت نا
وڙو ڏول اٹ مرے مسخت کن نوشت اٹ بدلي منگ کیک و للب ولجه لفظ آتا شعور جمله غاتاشین و
چلنگ نمہ دار مرے هر گڑا کے بے پڙده مریره همو پاش خنگپسہ همو که اسے خاص او بدلي سے توں
گندنگ هندن مقاله نوشتن نا اسے چین او ڀش آسیڻي گڑا س جمله یا گڑا س پنه بلکه هنداسکان که اسے
تخیقی او مقاله اسے آن نوشته کارنا بندغ ۽ کس اس جوان سرپند منگ کیک هندن مقاله نوشتن اٹ
اونا تھیق آن نظر ٻوئی تمک اسے سرحال اسے آسہ شخصیت اسے آن نوشته مرود آ مقاله منگ کیک
ضروري ۽ اسے پوکنو وجتا تا ثراس مونا اتیه هر اک نوشته کارنا اسٽ اٹ زیات کمپ مف مقاله اسے
آرٹ اسے هر اک شخصیت واقعه غاتے چین او ڦرا سیڻي درشان کیک۔ (شاہ، 2017)

ڈاکٹر سید محمد حسین مقاله نگارکن هر اشرف ۽ الٽي پارینے اونا جهانی شخصیت وادبی مزانج اگه اسے ایت
سرپند مریک تو مقاله نگارنا اسے فرض آتے اونا جوانی گندی تے جوان پهہ مریک گڑا او مقاله نوشته او لیکو
رُخ عالم نا مریک ارٹمیکو انشا پرواز نا بھلو چین و کبین او ایت کیک قدرتی او ایت اسے دُنگا بندغ
هر ایت سنجیدہ مریک اندا امیکا که او توروک آنا اسٽ اٹ هند ایت ڏرپک۔ (محمد حسین، 2017)
ادب نابولی ٿي شعوري و ڦاٹ پمنگ نا عمل الٽي ۽ نوشتن ازبان هر اک ادب نابند او اسے کچ
اسکان مصنوعی پانگک لفظ مصنوعی ٿي شعوري پد ٻنگ مفک انتئے کے اونا شعورنا شون اٹ زندانا کل
ویل آک بریره هندن مقاله چین او بے مٹ مریک و لے ٻڈ آ چندی سال آتا مروداریک اسے
شخصیت اسے ناجوانی تا سوب آن تھار آن تار و شنائی و باستی آتمره هندن شعورنا کو شست آتا سوب آن

لفظ آتیئی دو به دوالینگ نارواج و دی مریک هراڑان که نوشت آٹ اُست خواہی و دی مریک جملہ غاتیئی بے گرج و چک و تاڑ آن مقالہ نویس ہئے بھفیک۔

مقالہ چندی زبان تیئی اسے ہندن ۽ صنف اس جوڑ مسونے ہر اٹی کہ ایم اے، ایم فل، پی ایچ ڈی نا کھول آپٹ و پولی مقالہ نوشتہ منگ ۽ ہراتا سوب آن مقالہ نگاری نا الیوز بان تیان بیدس برا ہوئی ادب اٹ ہم شون شرحائی نا کسر بھاز کشادہ ختنگ۔

برا ہوئی مقالہ نگاری

برا ہوئی زبان و ادب اٹ مقالہ نگاری بھاز متنگن اف و لے داروایت آک ننا قبائلی راج اٹ بھاز متنگن ۽ و لے داسکان مقالہ نادرستی راستی ننا ادبی پڑ آ جوان متنه ہندرا سوب آن برا ہوئی مقالہ نگار آک مقالہ و مضمون اٹ خاص او فرق اس پسے چندی مقالہ نگار آک مقالہ نوشتہ کریسہ مقالہ و مضمون اس جوڑ کیرہ وخت وخت اس او تا مقالہ غان انشائیہ نا گمان مریک و لے ادبی سرحال آتا زی مقالہ نگاری ۽ ادب نا گٹ اٹ مقالہ سرپند مرید۔

ہندن برا ہوئی ادب نا ہر مقالہ نوشاک تینا مقالہ غاتیئی تینا قوم او وطن و تینا سیاسی و قبائلی کماش آتا تاریخی کردار ۽ تینا مقالہ غاتیئی بیان کریں ہو تو تینا دورا نا اجتماعی شعوری دورباری ۽ عدُن پاش کریں ہو کل ۽ علمی ادبی تحریک آتا اثرات آک او تا مقالہ غاتمہ ہندن ادب ۽ خوانگ آن ہمودورا نا تاریخی آ مقالہ نوشتہ منگ چانگ داڑان ہمودورا نا تہذبی آ گڑاک روایات و مسائل آک درشان مسونو او منگ چارہ دا ہم مقالہ نا اسے لشخ اسے داڑتوں او ردا ہم اسے حقیقت اسے زمانہ سے ٹی اسے وخت اس ہرا نمشنا نک اسہ وڑا اسے جاتا جاتا مقالہ نوشتہ کریہ انتے کہ دانمشنا نک آک تینا دورا نا شعور ۽ مختلف ادبی نقطہ نظر اٹ تینا تینا خیال آتے درشان کیرہ ہندن برا ہوئی زبان اٹ تقیدی مقالہ غاتیئی تراب لاڑ کانوی نا اسہ جتا ورنگ اسے اوڑان پڈ تخلیقی مقالہ غاتیئی ڏاکٹ عبد الرحمن برا ہوئی، نور محمد پروانہ، نادر قمبرانی، صلاح الدین مینگل، جوہر برا ہوئی، بابو عبد الرحمن کردنا مقالہ غاک برا ہوئی ادب نا جون

پانگرہ ولے دا صنف اٹ جدت اتیسے زاہد اسلم، جواد احمد، حیات غنوار، ڈاکٹر عبدالحمید شاہواني، لیاقت سنی، منظور بلوج، خواجہ صالح محمد اوپین چندی بندغ آک دازبان اٹ مقالہ نوشتہ کنگ ناعمل آ کاریم کنگ الی ٿئي۔ (شاہ، 2017)

هندن رساله و جریدہ غاییٰ برآ ہوئی زبان اٹ بھاڱیں او مقالہ چھاپ مسوونے او تیئی عبد القیوم ہیدار نا برآ ہوئی میں ایل قلم خواتین پروفیسر نادر قبرانی برآ ہوئی زبال مزحتی ادب غنوار حیات نا عبد اللہ جان جمالدینی ڈاکٹر عبدالحمید شاہواني نا نصیر آن مُست نصیر آن گذ لیاقت سنی نا برآ ہوئی زبان او ادب میں بجازی و مغیات کی وسعت، ڈاکٹر عبدالرزاق صابرنا برآ ہوئی بلوچی شاعری میں سچل سرمست کا رنگ والیو ہند اوڑا نا مقالہ غاٹا کتابک اوار ٿئي۔

برآ ہوئی مقالہ غاٹا کتابک

برآ ہوئی مقالہ نویس آک با قاعدہ نازی آکتاب ہم چھاپ کریو و لے دا کتاب آک برآ ہوئی زبان ملائی عمر کنگ کپسے ولدا ہم ایلو زبان تا دا صنف اٹ کتاب نوشتہ کنگ برآ ہوئی زبان کن لکھ اسے دا کتاب آتیئی نور محمد پروانہ نا مقالہ غاٹا کتاب برش ۱۴ برآ ہوئی اکیڈمی 2007 یک جاہ کریسہ برآ ہوئی اکیڈمی نا مک اٹ کتابی دروشم اٹ بسو نے دا کتاب اڑکیکو وار 2014 ولدا برآ ہوئی اکیڈمی چھاپ کریفینے هندان برآ ہوئی ادبی سوسائٹی نا پارہ غان 2006 اٹ چھاپ کریفینے دا کتاب اٹ شائزدہ مقالہ نوشتہ او۔

نور محمد پروانہ نا کتاب اٹ کل 20 مقالہ نوشتہ او اتا تفصیل دا ڈرائی ٿئي۔

نمبر ثمار	موضوع
پہنچ	
17	برآ ہوئی زبان و ادب
38	برآ ہوئی دوی آغیر برآ ہوئی تا تحقیق آک
53	برآ ہوئی ممثل

59	امر ”وہر“ اور ”اور“	4-
65	جدبات ۽ سوز آت تقید و تبصرہ	5-
73	گیا و اننا پھل	6-
76	براہوئی علم و ادب حضرت علامہ محمد عمر دینپوری	7-
109	حضرت علامہ مولائی شیدائی	8-
97	حضرت علامہ الحاج محمد عمر دینپوری آستا گڑاس کتاب	9-
123	جناب جان محمد خان بُنگل (مرحوم)	10-
129	کنادین و دنیانا ایم ملک محمد رمضان بلوچ	11-
139	نور محمد مینگل انگر یزد شمن	12-
149	غازی نوروز خان زرکریٰ براہوئی روایت آتیکن قربان	13-
156	تینا پنی آخاندان ناروایت آتا مین نواب غوث بخش رئیسانی	14-
170	سرداں سردار چیف آسرداں	15-
187	الحاج نواب دودا خان زیر و گڑاس ہیت	16-
207	براہوئی ثقافت	17-
262	حضرت علامہ دین پوری صاحب	18-
289	حضرت علامہ شیدائی و ہمارے قومی فرائض	19-
(9) 296	دینی یار درخان کے درخشندہ ستارہ	20-

مقالات جو ہر

براہوئی نشر مرے یا نظم جو ہر براہوئی ناقلم ہر وڑٹ زیبا اور نگ دار و پھل اتا مر واری دسک جو ہر
براہوئی نا براہوئی زبان ادب تاریخ و ثقافت نا باروٹ جتا جتا موضوع تینا نوشته مروکا مقالہ غاک او نا فکر

ءے بھاڙ جوانی اٹ درشان کيڻه۔ دا مقاله غاتيان پاڻ مريک براهولي زبان و ادب ناباروٽ جو هر برآهولي نا مشاہدہ و مطالعه بھاڙ تالان ارے او تا فلڪر ڪڙمٻ ِ انگا سمندر آمبار ڪڙمٻ ِ دا ڈاڻان مُست جو هر فلڪر مقاله غاتا ڈاول تالان اس و لے برآهولي ادبی سوسائٽي دا گنجين آخزانه غاتے 2006 اٹ کتاب ناشكل اٹ چھاپ ڪريئے او نا گنجين آمقاله غاتا موضوع او پنک ڈاول ٿائي او۔

نمبر شمار	موضوع	
پنه		
5	اُست خواهی	- 1
9	منه هبيت	- 2
10	برآهولي ادب	- 3
14	رنگ برنگ	- 4
28	موجوده وخت ان برآهولي شاعري	- 5
32	برآهولي نوشته ناول	- 6
35	برآهولي ادب اڻي تقييد	- 7
56	تقييد و ناتصور	- 8
46	برآهولي ادب و ناخن	- 9
60	نابروکا وخت	- 10
65	چورک يا چھارك	- 11
69	تحريک درخوانی آاسه نظر اس	- 12
84	مهرانا ياد گاردي	- 13
90	برآهولي گرامر ايل و بلد	- 14
94	گندار	- 15

16۔ میہ گیر آدے تادل گیر آشاعر

رسالہ و جرائد آمیٹی مقالہ غاک

رسالہ ادبیات:- سہ ماہی اسلام آباد، مگر ان پر یثان بٹک، ماہ جنوری تا جون 2007ء

1۔ براہوئی میں اہل قلم خواتین، عبدالقیوم بیدار 464

ماہنامہ تحریک:- چیف ایڈیٹر بنی ایم محمد حسنی

1۔ براہوئی زبان اٹ مرجتی ادب نادر قمبرانی، پنہ 56

سہ ماہی چراغ:- چیف ایڈیٹر آغازادہ حسین

ماہ جنوری، فروری، مارچ 2006ء

نمبر شمار	موضوع	نوشتہ کار	پنہ
1	ادب وزند	زاہد اسلام	20
2	ادب وزند	جواد احمد جواد	30
3	عبداللہ جان جمال الدینی	غمخوار حیات	32
4	نصیر آن مُست نصیر آن گلڈ	ڈاکٹر عبدالحمید شاہوی	37

ماہ اکتوبر، نومبر، دسمبر 2006ء

1۔ براہوئی زبان و ادب میں بجاذی و مغیات کی وسعت، لیاقت سنی، پنہ 14

سہ ماہی دشکیہ کوئٹہ اردو:- مدیر اعلیٰ سلطان ارشد القادری جنوری تا مارچ واپریل 1993ء

1۔ براہوئی بلوچی میں سچل سرمست کارنگ، ڈاکٹر عبدالرزاق صابر

ماہنامہ کھیر تحریک آباد:- سرپرست میر علی احمد خان براہوئی، چیف ایڈیٹر ڈاکٹر خادم براہوئی

ماہ اکتوبر 1990ء

1۔ براہوئی صورت خطی ٹی ان اناضورت، ڈاکٹر خادم براہوئی، پنہ 3

ماه جنوری 1992ء

- 1- خواجہ صالح محمد در دوفن و فکر، عادل قلندرانی، پنہ 3
ماہنامہ معلم مستوگ: ایڈیٹر عنایت ولی شخ، ماہ فروری 2004ء
- 1- سبی ادب کی آئینہ میں، ڈاکٹر عبدالرزاق صابر، پنہ 17
ماہنامہ چلتیں کوئی نہ: چیف ایڈیٹر عبدالغفار، ماہ جنوری 2003ء
- 1- مقالات ۽ پورانوی شاپین بار انزیٰ فن و شخصیت، صابر پولانوی
- 2- خصوصی مقالہ (ادب و گلوبالائزیشن نا تصور، صابر بونوی)
دا کان مُست و دا کان پدا یو اسکان برا ہوئی زبان و ادب اٹ چندی مقالہ غاک بر اہوئی اردو، بلوچی رسالہ و جرائد آتیئی ہر سر حال آن و نوشتہ مسونو و بلوجستان نا چندی علاقہ غاٹیئی و اڈڑو کا سیمینار آتیئی خواننگا نو۔

ادب اٹ شعور نوشتہ کارنا نوشتہ غاتے روشنائی بخشک ہر اڑان تخلیق با معنی جوڑ مریک گڑا چاکہ نی ہر قسم اناویں واونا وڑا ۽ پہہ مسونس اسے چھین او ادبی او تخلیق اس زندانا سو گوئے شعور اسے آن بیدس دروشم انگ کپک شعور انسان نا زندانا تجربہ غاتیان جوانو شون الیک انسان زندان اٹ چاہندراری ہمو ہی حقیقی روشنائی ۽ ہر اڑان تخلیقی لاہیک بیدار مریرہ دار روشنائی علم او فکر آن دو بریک و تینا تہذیب و ثقافت نا تارنخ واونا ساڑی صورت حال آن غور کنگ آن و دی مریک و تینا تخلیقی وس ولاخی آن کاریم ہلیسا درشانی نا ہندن او وڑا اختیار کیک ہر اڑان خوانوک آک و بنوک آک تا تصور ہم ہمو وڑ جوڑ مریک زندانا داخلی و خارجی حقائق آتا ترجیمانی ہم مریک داڑان ادب اٹ فن کارنا فنی کاریم آک او مقالہ نویس آتا جوزہ و سوچ او فکر او تاطب او تاشیر آٹ تالان مسو نے بیرہ لفظ اتا ذریعہ مقالہ غاٹا کمک اٹ بر اہوئی مخلوق آدنیا نا حقائق آتے پاس کریںو۔

کھٹیا:

براہوئی زبان اوادب ناگری اس نوشتہ کار آک نوشتہ کیرہ کہ براہوئی زبان نا نشر نگار آک براہوئی نشر آتون جوانی کتنو خاص کر غیر افسانوی ادب نا پڑا کاریم بجہاز کم مسوونے ریاست ۽ فلات یا انگریز نادور اٹ داپتا سے حد اسیکان راست منگ کیک ہرا وخت کہ بلوچستان نا مخلوق اٹ تعلیم باز کم اس بلوچستان نا بھلا کچ ادبی صنف آتیان نا بلدا اسٹر 1950ء آن کرار کرار براہوئی زبان اوادب نا چندی صنف آتیان نوشتہ کنگ نا عمل شروع مس و لے خاص کر 1980ء آن تا داتم اسکان بلوچستان اٹ چندی علمی و ادبی ادارہ غاتیان بیدس بلوچستان یونیورسٹی ٹی براہوئی ڈیپارٹمنٹ بلوچستان اسٹڈیز سینٹر، پاکستان اسٹڈی سینٹر نژادی آبجاذ کاریم کریدا کاریم ٹیکنیکی علمی، ادبی، سیاسی، افسانوی، غیر افسانوی ادب نا ہر اگم او گار انگا او میلو بولی تا صنف آکے براہوئی ادب نا مڈی جوڑ کریدا کے نشري ادب اٹ تالان کریدہ ھنکے کسہ او داستان، ناول، افسانہ، ڈرامہ غیر افسانی ادب اٹ مضمون، مقالہ، روپتاز، سوانح عمری، تقید نگاری، سفر نامہ، تصریح، طنز و مزاح، روز نا مچ، انشائی، خاک، آب بیتی، تذکرہ نگاری، مکتب نگاری، تاریخ نگاری، کالم ملغوظات پین پین او رعنہ نشري ادب اٹ اگہ افسانوی ادب او غیر افسانوی ادب نا بد شاعری نا مون اٹ اگہ گلین اف تو سبک ہم اف براہوئی ادب نا نوشتہ کار آک ایلو صنف آتیجون او ر مقالہ غاہم کاریم کرینو داتیکی سیاسی مقالہ، ادبی او تقیدی مقالہ، سماجی او ثقافتی مقالہ، قومی و شخصیات آتا بار و اٹ مقالہ غاتیان بیدس تحقیقی مقالہ غاتیا ہم بے مٹ او مقالہ نوشتہ کنگا نے ہر اکے ایزو آن مُست ادب ھفت تل اٹ ڈکوک مسونو دا مقالہ غاہمی براہوئی ادب نا بناء غان ارتقاء اسکان براہوئی خلقی او جدید ادب اسکان ہر صنف آ مقالہ نوشتہ مسوونے داتیکی چندی مقالہ غاک ادبی، سیاسی او پین چند سینما آتیکی درشان کنگا نو۔ دا مقالہ غاک خنک او خواننده غاہمکن اسے بھلوڈی سے او ہندن براہوئی مقالہ نویسی ٹی دا صنف نا اہمیت براہوئی مقالہ نگار آتا وجہ غان بجہاز زیات ۽ مقالہ چین آن شری ادب نا کشاوہ انگا کاریم تا دلیں جوان درشان کرینو ہندن او تا دلیں نا جواز

هم تالان خنگ مقاله نویسی مستقبل اٹ برآهونی ادب نا اسے چین او تاریخ اس جوڑ منگ چاہیک - برآهونی ادب اٹ مقاله نویسی نا جو هر برآهونی او خواجہ ایماندار نور محمد پروانہ نا کتابک شیک مسونو داڑان بیدس ادبی سیمینار آتیان جتابلوچستان اٹ 1948ء آن اینواسکان وطنی اوقومی اوانت انسر جنسی مسونے داجنگ اٹ سرکار گر کس عغدا رنالقب تو نے تو ہندابندغاک بلوچ تاریخ اٹ شہیدنا یا غازی نا پن ہننگا نے داخل انسر جنسی تیا تینا وخت اس نادر قمر انی او با بوعبد الرحمن کرد مقاله نوشتہ کریرہ اوڑان پد چندی سیاسی او چندی ادبی بندغ آتا مقاله غاک سیمینار آتیان بیدس اخبار او جرائد آتیئی نوشت اٹ بسوںو - داڑان بیدس اکثر مقاله غایتی ریاست بلوچستان او نا چین آشخیات آک تہذبی بدی سیاسی معاشی او اصلاحی تحریکات آتیا اسے بھلوکج اسیٹی کاریم مسونے مقاله نویسی نا صنف پاکستان جوڑ منگ آن پد برآهونی ادب ناشیخ جوڑ مس - داتمسکان دا صنف آن بیدس برآهونی نوشتہ کارآک مضمون نگاری، مکتب، افسانہ، ناول، درامہ، داستان آبرآهونی ادب نا دانشور آک بے مٹ او کاریم کرینو ادبی ترقی نادور ہم ہنداوخت آن شروع مریک برآهونی ادب اٹ بدی مریسہ چندی صنف آک دانا جول اٹ تمار دا تیئی مقالہ ہم اسے صنف اسے برآهونی ادب اٹ بھاڑ نوشتہ کارآک بھاڑ سیاسی مقاله غایتی ہنداخہ سخت حقیقت نوشتہ کیرہ کہ او بھاڑ بندغ او سرکاری عہدہ داراک ہضم مفک ہندا خاطران بھاڑ سیاسی مقاله غاک منظر آبفسہ و لے سیمینار آتیئی مخلوق اوے شوق اٹ بُنک برآهونی ادب دا پڑا ہر وڑا نا مقالہ غاٹیان پھل آپھل عد ا مقالہ غاک تجزیہ لنگ ا تو قید نا بھلوگنجائش اس ارے و لے داتمسکان دا بندغ آک اور تیا حساب مریرہ دا مقالہ غاک برآهونی ادب نا پڑا ایم فل او پی اتھ ڈی خواننده غایتیکن بھلوڈی سے او برآهونی مقالہ نویس آک اگہ مستقبل اٹ دا صنف آکاریم کیر تو بروکا دے تیٹ دا صنف ادب اٹ جوان شون الینگ چاہیک ہندن شعوری کوشت آتیئی مقالہ ٹی اسے ربط اس ودی مریک ہر اکے پد آن نشری ادب ناشیخ جوڑ مریک برآهونی ادبی مقالہ غایتی نور محمد پروانہ، جوہر برآهونی، عبدالقیوم بیدار، نادر قمر انی، با بوعبد الرحمن کرد، زاہد اسلام، جواد احمد جواد، غنوار

حیات، پروفیسر لیاقت سنی، ڈاکٹر عبدالحمید شاہوائی، رزاق صابر، منظور بلوج، ڈاکٹر داد محمد خادم، عادل قلندرانی، صابر بولانوی اوارعہ ہندن سیاسی مقالہ نویس آک بے حساب اودا صنف اٹ برآ ہوئی ادب اٹ کاریم کنگ بھلو جا گہ اس خالی گڑا صنف ہم برآ ہوئی ادب نا ایلو صنف آئینیون ہم کو پہ جوڑ منگ چانک۔

حوالہ اور کتاب آک

- برآ ہوئی جوہر، (2006) مقالات جوہر، برآ ہوئی ادبی سوسائٹی، پروانہ نور محمد، (2007) برش، برآ ہوئی اکیڈمی کوئٹہ، پنہ 17-296 سرور، آل احمد (1973)، نظر اور نظریہ، خان بک ڈپوکورٹ اسٹریٹ لوہر مال لاہور، پنہ 45 سرپرہ، عبدالرزاق، (1981) ادب ناٹخ آک، اولیکوار برآ ہوئی اکیڈمی کوئٹہ، پنہ 97 شاہ، محبوب، (2017) مقالہ، تلا ر اخبار کوئٹہ، 24-30 جون، پنہ 02 صدیقی، حفیظ (1985)، کشاف تقیدی اصلاحات، مقتدرہ قومی زبان اسلام آباد، پنہ 183 محمد حسین، سید، اردو نشری کافی ارتقاء، مرتبہ فرمان فتح پوری، پنہ 216 محبوب شاہ (2017) ایمف مقالہ، برآ ہوئی نشری ادب اٹ شخصیت آتا کردار، پنہ 29 محمد حسین، سید، اردو نشری کافی ارتقاء، مرتبہ فرمان فتح پوری، پنہ 210